

ТЕКСТ СТАТТІ ТУТ

Т. Г. БОРЯК (Київ)

**ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ЧИТАННЯ
У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ім. Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

13 листопада 2001 р. у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка відбулися Четверті джерелознавчі читання “Джерела з історії української державності”, присвячені 10-й річниці незалежності України. Співорганізаторами читань виступили кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету, Інститут української археографії й джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Український державний науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства, Україн-

ське історичне товариство. Спочатку відбулося пленарне засідання, а потім читання продовжувались у секціях.

Конференцію відкрив заступник декана історичного факультету, проф. *О. Мінгазутдінов*. Завідувач кафедри архівознавства і спеціальних галузей історичної науки д-р іст. наук, проф. *Я. Калакура* виступив з доповіддю “Основні етапи формування джерельної бази з історії Української державності”, в якій учений виклав свою концепцію періодизації відкладання джерел до історії української державності, починаючи від часів існування давньоруських племен і закінчуючи сучасністю. На думку доповідача, періодизація, як дослідницький метод, дозволяє глибше простежити вплив конкретно-історичних умов на формування джерельної бази, з’ясувати її повноту та існуючі прогалини, окреслити шляхи подальшого пошуку джерел і залучення їх до наукового обігу, а відтак збагатити джерельну базу історичної науки.

Потім слово було надано начальнику відділу Державного комітету архівів України *К. Новохатському*, який ознайомив присутніх із значенням Національного архівного фонду у збереженні джерел з української державності. Доповідач проінформував присутніх щодо підготовки нової редакції Закону України “Про Національний архівний фонд і архівні установи”.

Провідний науковий співробітник Інституту держави і права НАН України, канд. юрид. наук *І. Усенко* виступив з доповіддю про джерелознавчі проблеми історико-юридичної науки. Професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки д-р іст. наук *М. Щербак* зупинився на значенні поліцейських документів для вивчення державницької діяльності *М. Грушевського*. Виявлені ним документи дозволяють більш повно розкрити наукову і громадську діяльність майбутнього лідера Центральної Ради. Доцент, канд. іст. наук *В. Капелюшний* виступив з доповіддю “Псевдоніми та криптоніми в контексті проблеми персоніфікації історіографії українських національно-визвольних змагань 1917—1921 рр.” Дослідник переконливо, оперуючи фактами, довів, що в напрямку розшифрування псевдонімів і криптонімів українських діячів зроблено, на жаль, тільки перші кроки. Директор Українського державного науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, д-р іст. наук *І. Матяш* виклала своє бачення стосовно джерельної бази української архівістики доби Української революції 1917—1920 рр.

Цікавою для слухачів виявилася доповідь доцента кафедри новітньої історії України Київського національного університету канд. іст. наук *Г. Савченка*, який, досліджуючи джерела, які безпосередньо стосуються процесу українізації армії в 1917 р., критично проаналізував ряд радянських археографічних видань. Старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України *Л. Маркітан* розповіла про особливості джерельної інформації кінофотодокументів з історії Української державності, використовуючи при цьому наочні засоби — зразки різних типів документів, фотографій, кіноматеріалів. Заключною на пленарному засіданні була доповідь д-ра іст. наук *І. Верби* на тему “Молодий *М. Грушевський*: психологічний портрет”.

Досить плідною виявилася робота секцій. На першій з них “Джерелознавчі та архівознавчі аспекти історії Української державності” (керівник — проф. *М. Щербак*) з цікавими повідомленнями виступили *М. Дмитрієнко, І. Лебедева, Я. Іщенко, В. Пилипів, С. Павленко, В. Кошляк, І. Михальський, М. Палієнко, О. Почильницька* та ін. Їх доповіді торкалися безпосередньо питань розробки джерельної бази досліджень з обсягу спеціальних історичних дисциплін, зокрема таких важливих носіїв інформа-

ції, якими є унікальні джерела — національні та державні герби, паперові гроші — перша національна валюта, пам'ятки вексилології тощо.

Друга секція була присвячена історіографічним джерелам з історії державності України і проходила під керівництвом проф. *І. Войцехівської*. Аспірант кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки *В. Сімперович* зробив доповідь “До історіографії суспільно-політичних процесів в Україні на етапі відновлення її державності (рубіж 80—90-х рр. ХХ ст.)”. Студентка *Л. Козуб* виголосила своє бачення державницької концепції М.П. Драгоманова. Доцент *С. Дровознюк* (Вінниця) проаналізував історіографічні джерела з історії більшовицької “українізації” українського села в міжвоєнний період. Доцент кафедри новітньої історії України Київського національного університету канд. іст. наук *С. Пивовар* висвітлив підходи до неординарної проблеми “Твори М. Бажана як історіографічне джерело української державності (друга половина 1940-х рр.)”. Доповідь доц. *Н. Щербак* привернула увагу ще раз до постаті М. Грушевського з огляду значення його діяльності для становлення українського парламентаризму. Студентка *Т. Боряк* зробила аналіз праць українських істориків вищих шкіл у Чехо-Словаччині з огляду на вивчення ними проблеми української державності періоду 1917—1920 рр.

Загалом роботу Четвертих джерелознавчих читань можна визнати такою, що пройшла плідно й успішно, давши чимало всім, хто вивчає названу проблему. Можна твердити, проаналізувавши коло порушених питань, що найбільше уваги учасники конференції присвятили аналізу джерел визвольних змагань 1917—1921 рр., яких торкнулись у своїх виступах *В. Капелюшний, І. Матяш, Г. Савченко, Т. Боряк*. Значна частина доповідей та повідомлень була пов'язана з посталями, які відіграли важливу роль у різних періодах української історії (виступи *Л. Козуб* — про М. Драгоманова, *С. Пивовара* — про М. Бажана), і зокрема, з особою автора “України-Руси” М. Грушевського, характеристику певних періодів діяльності якого висвітлювали *М. Щербак, І. Верба, Н. Щербак*.

Учасники читань окреслили коло питань, які заслуговують на подальше дослідження, зокрема відзначили, що саме джерела з історії Української державності дають інформацію для їх розв'язання. Було висловлено ряд пропозицій щодо видання документальних збірників за прикладом двотомника “Українська Центральна Рада: документи і матеріали”, а також оприлюднення матеріалів читань через друк.